IV

(EY-sopimuksen, EU-sopimuksen ja Euratom-sopimuksen nojalla ennen 1. joulukuuta 2009 annetut säädökset)

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 20 päivänä toukokuuta 2008,

valtiontuesta C 57/06 (ex NN 56/06, ex N 451/06), joka koskee Hessenin osavaltion Hessische Staatsweingüterille myöntämää rahoitusta

(tiedoksiannettu numerolla K(2008) 1626)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2010/394/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

on mainitun artiklan ([1]) mukaisesti kehottanut asianosaisia esittämään huomautuksensa ja ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

(1) Maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosasto on tutkinut Hessenin osavaltion Hessische Staatsweingüterille myöntämää rahoitusta lokakuussa 2003 ja marraskuussa 2004 tehtyjen valitusten jälkeen.

(2) Tällöin järjestettiin kaksi kokousta, nimittäin 26 päivänä tammikuuta 2005 Hessenin viranomaisten sekä maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosaston (PO) virkamiesten kesken ja 29 päivänä syyskuuta 2005 Hessenin pääministeri Kochin ja maatalouden ja maaseudun kehittämisen pääosastosta vastaavan komission jäsenen kesken. Maatalouden ja maaseudun kehittämisen PO lähetti 29 päivänä syyskuuta 2005 järjestetyn kokouksen jälkeen kirjelmän Hessenin viranomaisille 13 päivänä lokakuuta 2005.

(3) Hessenin viranomaiset toimittivat maatalouden ja maaseudun kehittämisen PO:lle kirjallisia tietoja 25 päivänä tammikuuta 2005, 25 päivänä huhtikuuta 2005 ja 12 päivänä joulukuuta 2005 päivätyillä kirjelmillä, joihin jäljempänä viitataan.

(4) Saksa ilmoitti komissiolle 6 päivänä heinäkuuta 2006 lähetetyllä sähköpostiviestillä EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti uuden viinikellarin oman pääoman ehtoisesta rahoituksesta. Annettujen tietojen mukaan ilmoitus tehtiin oikeusvarmuuteen liittyvistä syistä. Koska osa varoista oli maksettu jo ennen ilmoituksen tekemistä, toimenpide kirjattiin numerolla NN 56/06 ilmoittamattomien tukien rekisteriin. Saksa antoi lisätietoja 21 päivänä syyskuuta 2006 ja 14 päivänä marraskuuta 2006 päivätyillä kirjelmillä.

(5) Komissio ilmoitti Saksalle 20 päivänä joulukuuta 2006 päivätyllä kirjelmällä (K(2006) 6605 lopullinen) päätöksestään aloittaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kyseistä tukitoimenpidettä koskeva menettely.

(6) Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*. ([2]) Komissio pyysi muita asianosaisia esittämään huomautuksensa kuukauden kuluessa.

(7) Komissio sai huomautuksen eräältä asianosaiselta, joka pyysi 15 päivänä helmikuuta 2007 päivätyllä kirjelmällä luottamuksellista käsittelyä.

(8) Huomautus toimitettiin Saksalle 2 päivänä maaliskuuta 2007 kirjatulla kirjelmällä, jossa ei paljastettu asianosaisen identiteettiä. Asianosainen perui luottamuksellista käsittelyä koskevan pyyntönsä 7 päivänä maaliskuuta 2007 päivätyllä kirjelmällä. Saksa toimitti lisätietoja 4 päivänä huhtikuuta 2007 lähetetyllä sähköpostiviestillä.

II TUEN KUVAUS

(9) Hessische Staatsweingüter GmbH Kloster Eberbach, joka sijaitsee Eltville am Rheinissa, on annettujen tietojen mukaan noin 190 hehtaarin viinitarhoineen Saksan suurin viinitila ja keskittyy korkealaatuisten viinien, pääasiassa Rieslingin ja yhä enemmän myös punaviinien tuotantoon. Hessenin osavaltio omistaa sen 100-prosenttisesti.

([1]) EUVL C 19, 27.1.2007, s. 2.

([2]) Ks. alaviite 1.

(10) Hessenin osavaltion viiniliiketoimintaa harjoitettiin aluksi vuoteen 1998 asti osana yleistä hallintoa (julkinen sektori), sen jälkeen vuoteen 2003 asti osavaltion yrityksenä (*Landesbetrieb*). Hessische Staatsweingüterin rahoituksen yhteydessä on tutkittava useita toimenpiteitä:

Ennen joulukuun 31 päivää 2002 toteutetut toimenpiteet

(11) Ennen vuotta 2003 Hessische Staatsweingüter tuotti ajoittain tappiota. Osavaltio korvasi tappiot.

(12) Ennen Saksan antamaa ilmoitusta Hessenin viranomaiset toimittivat komissiolle yksityiskohtaista tietoa Hessenin osavaltion Hessische Staatsweingüterille vuosina 1995–2002 antamista tuista.

(13) Kameraalisen taloudenhoidon aikana Hessische Staatsweingüterin toimintaa rahoitettiin osavaltion budjetin luvusta 09 35 tai 03 35. Hessenin osavaltio tasasi Hessische Staatsweingüterin kaikki tappiot vuotuisten budjettien yhteydessä.

(14) Annettujen tietojen mukaan myös Eberbachin luostarin rakennus- ja kulttuurimuistomerkki, entinen sisterssiläisluostari, kuului tällöin Hessische Staatsweingüterille. Sen vuoksi myös luostarin kunnossapito- ja hoitokustannukset kuuluivat sille. Annettujen tietojen mukaan luostaria ylläpidetään nykyään riippumattomana julkisoikeudellisena säätiönä.

(15) Annettujen tietojen mukaan Hessische Staatsweingüterin tulos vuosina 1995–1997 oli seuraava:

(DEM)

	1995	1996	1997
Tulot	10 424 594	10 970 002	12 043 717
Menot	11 637 419	11 889 731	12 330 538
Tulos	**– 1 212 825**	**– 919 729**	**– 286 821**

(16) Hessenin viranomaiset ovat todenneet, että Eberbachin luostarin kunnossapito- ja hoitokustannuksiin kuuluvia menoja ei pitäisi ottaa huomioon kokonaissummassa, jonka Hessenin osavaltio on myöntänyt Hessische Staatsweingüterin viiniliiketoiminnan tukemiseen.

(17) Eberbachin luostarin tulot ja menot, jotka on laskettu mukaan Hessische Staatsweingüterin tuloihin ja menoihin, on annettujen tietojen mukaan kirjattu erilliseen menoluokkaan (menoluokkaan 72), ja ne voidaan näin ollen yksiselitteisesti erottaa muista tuloista ja menoista.

(18) Hessenin viranomaisten mukaan Hessische Staatsweingüterin tileihin sisältyi lisäksi menoja, jotka johtuivat viinitilan hoitoon suoraan kuulumattomista muista julkisista palveluista, erityisesti maapäivien ja osavaltion hallituksen edustusviininmaistajaisista sekä uudelleenjärjestelytoimiin liittyvistä investoinneista. Annettujen tietojen mukaan nämä menot lueteltiin tilinpäätöksen budjetin lukuja 09 35 ja 03 35 selventävässä liitteessä.

(19) Tämän vuoksi tuet, jotka Hessenin osavaltio on antanut Hessische Staatsweingüterin viiniliiketoimintaan, on Hessenin viranomaisten mukaan oikaistava seuraavasti:

(DEM)

	1995	1996	1997
Tulos	– 1 212 825	– 919 729	– 286 821
Eberbachin luostarin tulot	570 825	826 672	966 948
Eberbachin luostarin menot	1 344 793	1 331 987	1 533 826
Oikaisu – Eberbachin luostari	773 968	505 315	566 878
Edustusviininmaistajaiset (kiinteä summa)	140 000	140 000	140 000
Uudelleenjärjestely	63 918	99 568	47 963
Oikaisu – liiketoimintaan liittymättömät menot	203 918	239 568	187 963
Oikaistu kokonaissumma	– 234 939	– 174 846	468 020
Oikaistut tuet EUR	120 122	89 397	—

(20) Annettujen tietojen mukaan Landesbetrieb Hessische Staatsweingüter (joka oli perustettu 1 päivänä tammikuuta 1998 osavaltion hallinnon oikeudellisesti epäitsenäisenä erillisenä osana) sai yritystukia, jotka sisälsivät yritykselle annettuja tukia ja osavaltion edustustehtäviin liittyviä tukia (Hessenin maapäivien ja osavaltion hallituksen viininmaistajaisiin liittyviä kiinteitä summia).

(21) Hessenin viranomaisten antamien tietojen mukaan seuraavien summien voidaan katsoa kuvaavan aikavälillä 1998–2002 Hessische Staatsweingüterille myönnettyjä merkityksellisiä tukia:

(DEM)

	1998	1999	2000	2001	2002
Yritystuet	145 000	670 000	100 000	120 000	61 400
joista tuet edustustehtäviin	65 000	100 000	100 000	120 000	61 400
Merkitykselliset tuet	80 000	570 000	—	—	—
Merkitykselliset tuet EUR	40 903	291 436	—	—	—

(22) Hessenin viranomaiset katsovat, että aikavälin 1995–2002 merkitykselliset tuet voidaan koota yhteen seuraavasti:

(EUR)

Julkishallinnon osa	1995-1997	209 520
Osavaltion yritys (Landesbetrieb)	1998-2002	332 339
Yhteensä	1995-2002	541 859

Hessenin osavaltion viiniliiketoiminnan rakenneuudistus

(23) Viiniliiketoiminnan rakenneuudistuksen valmistelemiseksi Hessische Staatsweingüter laati Hessenin osavaltion vaatimuksesta elo-marraskuussa 2001 Geisenheimin tutkimuslaitoksen kanssa strategiapaperin ”Tilanneanalyysi ja kehitysperspektiivit” (”Situationsanalyse und Entwicklungsperspektiven”), jossa esitettiin Staatsweingüterin kehityksen mahdollisia skenaarioita. Tuossa paperissa esitettiin kaksi mahdollista viiniliiketoiminnan oikeudellista muotoa (GmbH eli rajavastuuyhtiö tai säätiö). Yritysstrategian osalta vaihtoehtoina olivat vanhan viinikellarin täydellinen uudistaminen tai uuden viinikellarin rakentaminen.

(24) Paperin pohjalta laadittiin kesäkuussa 2002 yksittäisten skenaarioiden mukainen liiketoimintasuunnitelma. Status quo -skenaariossa ehdotettiin Eltvillen vanhojen tilojen vaiheittaista restaurointia tulevina kymmenenä vuonna, josta koituisi noin 6,7 miljoonan euron kustannukset. Status quo -vaihtoehto ei olisi kuitenkaan auttanut palauttamaan viiniliiketoiminnan elinkelpoisuutta. Liiketoimintasuunnitelman mukaan Staatsweingüterin kymmenen vuoden rahoitukseen olisi tarvittu Hessenin osavaltion yhteensä noin 14,3 miljoonan euron tuet (mukaan luettuna aikaisemmasta liiketoiminnasta vuodesta 2000 alkaen kertyneen kassavajeen kattaminen) sekä yritystoiminnan kannalta epäolennaisen käyttöomaisuuden myynnistä saatava noin 7,7 miljoonaa euroa. Viiniliiketoiminta tuottaisi noin 2 miljoonan euron tappion vielä vuonna 2011.

(25) Toinen strategiavaihtoehto, nimittäin uuden viinikellarin rakentaminen Eltvillen vanhalle alueelle, katsottiin taloudellisesti epäedullisimmaksi vaihtoehdoksi, joten sitä ei otettu lähemmin tarkasteltavaksi.

(26) Ainoa strategiavaihtoehto, joka liiketoimintasuunnitelman mukaan palauttaisi pitkän aikavälin elinkelpoisuuden, oli uuden viinikellarin rakentaminen Steinbergin tilan vaunuhallin alueelle sekä Hessische Staatsweingüterin hallinnon ja vinoteekin siirto Eberbachin luostariin. Tässä vaihtoehdossa lähdettiin siitä, että osavaltion oli vastattava viiniliiketoiminnasta vuoden 2002 loppuun mennessä kertyneistä sitoumuksista. Uuden viinikellarin investointikustannukset arvioitiin yhteensä 15 miljoonaksi euroksi, ja ne oli tarkoitus rahoittaa osaksi yritystoiminnan kannalta epäolennaisten maa-alueiden myynnillä ja osaksi vieraalla pääomalla. Liiketoimintasuunnitelman mukaan Hessische Staatsweingüterin ensimmäinen positiivinen kate saavutettaisiin tilikaudella 2006/2007 ja ensimmäinen positiivinen kassavirta tilikaudella 2008/2009. Kassavirtatarpeen kattamiseen tarvittavat osavaltion tuet vuonna 2003 alkavan rakenneuudistuksen ensimmäisinä vuosina olisivat yhteensä noin 4,3 miljoonaa euroa.

(27) Markkinatilanteen muutoksen ja muiden olosuhteiden (mm. Saksan yleisen taloustilanteen ja tulvan) vuoksi kesäkuussa 2002 tehty liiketoimintasuunnitelma piti päivittää syyskuussa 2002 ja rahoitusmalli uudistaa. Uudistetun mallin mukaan Hessische Staatsweingüterin elinkelpoisuuden saavuttamisen hidastuminen vaati noin 3,4 miljoonan euron lisätukea osavaltiolta.

(28) Hessenin osavaltion hallitus päätti 10 päivänä joulukuuta 2002, että viiniliiketoiminta muutetaan tammikuun 1 päivästä 2003 lähtien rajavastuuyhtiöksi nimeltä Hessische Staatsweingüter GmbH Kloster Eberbach (jäljempänä GmbH). Hessenin viranomaiset kutsuvat tätä menettelyä muodolliseksi yksityistämiseksi. Lisäksi hallitus päätti uuden viinikellarin rakentamisesta Steinbergin tilan halleihin sekä hallinnon siirrosta Eltvillestä Eberbachiin (liiketoimintasuunnitelman kolmannen strategisen vaihtoehdon toteutus).

(29) Entisen Landesbetriebin Hessische Staatsweingüterin yhteensä noin 7,3 miljoonan euron arvoiset käyttöpääoma ja irtain käyttöomaisuus, joka oli yritystoiminnan kannalta olennainen, sekä erät lyhytaikaiset sitoumukset ja varaukset siirrettiin GmbH:hon. Yritystoiminnan kannalta olennainen kiinteä käyttöomaisuus (viljeltävät maa-alueet ja rakennukset) siirrettiin Betrieb gewerblicher Artiin (julkisoikeudelliseen kaupalliseen laitokseen), jonka osavaltio omistaa 100-prosenttisesti ja jolta GmbH vuokraa kiinteää käyttöomaisuutta. Annettujen tietojen mukaan vuokrakorko määritettiin Hessenin viranomaisten esittämän kahden vuokra-arvonmääritystä koskevan lausunnon nojalla.

(30) Hessenin viranomaisten esittämien tietojen mukaan Hessenin osavaltio halusi antaa laajan investointisuunnitelman yhteydessä GmbH:n käyttöön riittävästi pääomaa, jotta sen keskipitkän ja pitkän aikavälin elinkelpoisuus kansainvälisillä viinimarkkinoilla varmistuisi ilman valtion rahoitusta.

(31) Landesbetriebin sitoumuksia Hessenin osavaltiolle oli kertynyt vuoden 2002 loppuun mennessä 1 792 000 euroa. Osavaltio purki sitoumukset 31 päivänä joulukuuta 2002 vuoden 2002 lisäbudjetin yhteydessä.

(32) Hessenin osavaltio myönsi tammikuussa 2003 perustetulle GmbH:lle aluksi miljoona euroa (yhtiön merkitty pääoma). Omaisuuserien (ja eräiden sitoumusten) siirron, velkojen anteeksiantamisen ja alkupääoman siirron ansiosta GmbH:n oma pääoma kohosi noin 7,6 miljoonaan euroon (noin 91 prosenttiin tasesummasta).

(33) Vuoden 2003 lopussa päätettiin 1,225 miljoonan euron suuruisesta toisesta pääomansiirrosta. Se toteutettiin tosiasiassa erinä, joista 400 000 euroa maksettiin 2 päivänä huhtikuuta, 300 000 euroa 28 päivänä kesäkuuta, 125 000 euroa 11 päivänä elokuuta ja 100 000 euroa 15 päivänä syyskuuta 2004. Viimeinen 300 000 euron suuruinen erä maksettiin 27 päivänä helmikuuta 2006. Siirretty pääoma kirjattiin GmbH:n taseeseen pääomavarauksena.

(34) Syyskuussa 2002 tehty liiketoimintasuunnitelma päivitettiin uudelleen helmikuussa 2003 (26 päivänä helmikuuta 2003 tehty liiketoimintasuunnitelma, laajennettu täydellisellä tulossuunnittelulla) ja vielä kerran marraskuussa 2003 (28 päivänä marraskuuta 2003 tehty liiketoimintasuunnitelma). Marraskuun 28 päivänä 2003 tehdyssä liiketoimintasuunnitelmassa tavoiteltiin ensimmäistä positiivista EBITDAa ([3]) jo tilikaudella 2007, ensimmäistä positiivista kassavirtaa vuonna 2010 ja vuosiylijäämää vuodesta 2014 alkaen. Annettujen tietojen mukaan perustana ollut rahoitusmalli olisi johtanut vuonna 2016 yli 3 prosentin (tulokseen ennen veroja perustuvaan) oman pääoman tuottoon, joka vuodesta 2019 alkaen olisi saavuttanut yli 7 prosentin tason.

(35) Tässä yhteydessä Hessenin viranomaiset esittivät komissiolle lausunnon vertailukelpoisten viinitilojen markkinatilanteesta ja taloudellisesta tehokkuudesta Saksassa ja Euroopan unionissa (”Kurzgutachten – Die Marktstellung und Wirtschaftlichkeit von mit der Hessischen Staatsweingüter Kloster Eberbach GmbH, Eltville, vergleichbaren Weingütern in Deutschland und der Europäischen Union”, Dieter Hoffmann, Geisenheimin tutkimuslaitos, huhtikuu 2005, jäljempänä Hoffmannin lausunto). Tässä raportissa määritettiin alan keskimääräiset suhteelliset kannattavuudet Geisenheimin tutkimuslaitoksen yli 130 viinitilasta säännönmukaisesti laatimien yritysanalyysien nojalla.

(36) Hoffmannin lausunnon mukaan viinitilat ja mahdolliset alaa tuntemattomat omistajat ovat kiinnostuneita pitkäaikaisesta ja vakaasta oman pääoman korosta. Analyysin mukaan kaikkien tutkittujen viinitilojen keskimääräinen oman pääoman korko aikavälillä 1992–2003 oli 1,9 prosenttia. Huipputilat saavuttivat keskimäärin 11,7 prosentin oman pääoman tuoton. Annettujen tietojen mukaan tutkitut huipputilat eivät ole suoraan vertailukelpoisia Hessische Staatsweingüterin kanssa, koska ensin mainitut ovat perheyrityksiä ja suhteellisia kannattavuuksia on oikaistava ulkopuolisen johdon aiheuttamien henkilöstökustannusten verran. Tämän oikaisun (yhden teknisen ja kahden kaupallisen johtajan aiheuttamien kustannusten huomioon ottamisen) jälkeen raportissa päädytään huippuviinitilojen noin 2 prosentin (1992–2003) tai 3 prosentin (1998–2003) oman pääoman tuottoon. Näitä arvoja pitäisi Hessenin viranomaisten käsityksen mukaan käyttää Hessische Staatsweingüterin rahoituksen vertailuarvoina.

(37) Hoffmannin lausunnossa arvioidaan, että kannattavuusrajan saavuttamiseen menee viinitilojen rakenneuudistuksen tai laajojen pitkän aikavälin investointien yhteydessä vähintään 10 ja keskimäärin 10–15 vuotta.

(38) Hessenin viranomaiset ilmoittivat, että hankkeen perustana oleva rahoitusmalli perustuu erittäin varovaiseen suunnitteluun. Annettujen tietojen mukaan KPMG Deutsche Treuhand-Gesellschaft Aktiengesellschaft (KPMG) tarkisti 26 päivänä helmikuuta 2003 tehdyn liiketoimintasuunnitelman ja luokitteli sen erittäin varovaiseksi pahimman mahdollisen tapauksen skenaarioon nähden.

Uuden kellarin oman pääoman ehtoinen rahoitus

(39) Hessenin osavaltio antaa Hessische Staatsweingüter GmbH Kloster Eberbachille lisäpääomaa uuden maanalaisen kellarin rakentamiseen. Annettujen tietojen mukaan tämä investointi on ratkaiseva toimenpide GmbH:n keskipitkän ja pitkän aikavälin elinkelpoisuuden saavuttamisessa (johdanto-osan 23–26 kappale) ja on tarpeen, kun otetaan huomioon Eltvillen vanhan kellarin rakenteelliset puutteet viinin laadun ylläpitämisessä ja kansainvälisten elintarvikemääräysten täyttämisessä. Uusi kellari rakennetaan Steinbergin tilan vaunuhallin alueelle.

(40) Noin 15 miljoonan euron kokonaisinvestointi rahoitetaan osaksi Hessenin osavaltion pääomansiirron avulla. Toisin kuin rakenneuudistussuunnitelmassa alun perin suunniteltiin, oman pääoman ehtoista 7,5 miljoonan euron rahoitusta, josta ilmoitettiin 6 päivänä heinäkuuta 2006, ei anneta puhtaana pääomapanoksena vaan voitto-osuuslainan muodossa.

(41) Tämä voitto-osuuslaina perustuu 3,7 prosentin vuotuiseen kiinteään korkoon ja mahdollisuuteen pääomittaa vuotuiset korot vuoteen 2014 tai 2015 asti (eli kuolettaa 50 prosenttia kertyneistä koroista ja koronkoroista vuonna 2014 tai 2015).

(42) Lisäksi voitto-osuuslaina tuo voitto-osuuslainan suhdetta GmbH:n merkittyyn pääomaan vastaavan prosenttiosuuden vuosivoitosta, korkeintaan 25 prosenttia maksamattomasta lainasummasta. Lokakuussa 2006 voitto-osuus oli 88 prosenttia.

(43) Voitto-osuuslainaa kuoletetaan vuodesta 2021 alkaen 5 prosenttia per vuosi.

([3]) Earnings before interest, tax, depreciation and amortization (tulos ennen korkoja, veroja, poistoja ja kuoletuksia).

(44) GmbH:n pyynnöstä voitto-osuuslainan maksatus tapahtuu investointihankkeen rakentamisen edistymisen myötä.

(45) Annettujen tietojen mukaan 300 000 euron ensimmäinen erä maksettiin uuden kellarin suunnittelun yhteydessä jo elokuussa 2004. Yhteensä 2,3 miljoonan euron muut erät maksettiin uuden kellarin rakentamisen yhteydessä maaliskuusta syyskuuhun 2006. Nämä summat myönnettiin Hessenin ympäristö-, maaseutu- ja kuluttajansuojaministeriön 22 päivänä joulukuuta 2004 ja 21 päivänä heinäkuuta 2006 tekemien päätösten mukaisina tukina, joiden kokonaismäärät olivat yhteensä 1,2 miljoonaa euroa ja 6,3 miljoonaa euroa ja jotka oli tarkoitettu uuden kellarin rakentamisen yhteydessä syntyviin kustannuksiin. Saksan sähköpostitse 14 päivänä marraskuuta 2006 toimittamien tietojen mukaan nämä päätökset perutaan ja niiden nojalla uutta kellaria varten jo maksetut summat sisällytetään voitto-osuuslainaan lainan ehdoilla.

(46) GmbH:n lokakuun 16 päivänä 2006 päivitetystä liiketoimintasuunnitelmasta, joka perustuu alkuperäiseen suunnitelmaan vuosiksi 2004–2020 ja heijastaa uuden kellarin rahoituskustannuksia, ilmoitettiin komissiolle 16 päivänä marraskuuta 2006 lähetetyllä sähköpostiviestillä. Tämän liiketoimintasuunnitelman mukaan, joka kattaa aikavälin 2006–2020 tai 2025 ja jossa tarjotulle pääomalle taataan 3,7 prosentin kiinteä korko, positiivista kassavirtaa voidaan odottaa vuodesta 2010 alkaen. [4] Ylijäämiä odotetaan vuodesta 2014 alkaen.

(47) Liiketoimintasuunnitelmassa on merkitty voitto-osuuslainan kokonaiskoroksi vuonna 2014 (mukaan luettuna 3,7 prosentin kiinteä vähimmäistuotto) noin 4,3 prosenttia, joka vuonna 2020 kohoaa yli 13 prosentin tason.

(48) Annettujen tietojen mukaan GmbH ylitti selvästi liikevaihto- ja voittotavoitteensa kahtena ensimmäisenä toimintavuotenaan 2004 ja 2005.

(49) Uuden kellarin loppurahoitus tapahtuu liikepankin lainalla. Commerzbank AG:n vastaavasta luottotarjouksesta (johon liittyi jälleenrakennuspankin tarjoama uudelleenrahoitus) ilmoitettiin komissiolle sähköpostiviestillä 22 päivänä syyskuuta 2006. Se sisältää tavallisia sopimusvelvoitteita, muun muasssa määräysvallan muutosta koskevan lausekkeen [5] ja vaatimuksen omien varojen 30 prosentin vähimmäisosuudesta lainan juoksuaikana.

Syitä sille, että komissio aloitti EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn

(50) Joulukuun 20 päivänä 2006 päivätyssä kirjelmässä (K(2006) 6605 lopullinen), jolla komissio ilmoitti Saksalle päätöksestään aloittaa muodollinen tutkintamenettely, se totesi, että Hessenin osavaltio on tarjonnut Hessische Staatsweingüterille edun korvaamalla jatkuvasti sen viiniliiketoiminnan tappiot ennen vuotta 2003, minkä vuoksi kyseinen toimenpide on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

(51) Lisäksi komissio esitti epäilyksensä siitä, onko Hessenin osavaltio toiminut kahden ensimmäisen, 1 miljoonan euron ja 1,225 miljoonan euron, pääomansiirtojen yhteydessä markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan tavoin.

(52) Komissio myös totesi, että voidaan päätellä, että Hessenin osavaltio toimii yksityisen sijoittajan tavoin myöntäessään Hessische Staatsweingüter GmbH:lle itsenäisenä investointina voitto-osuuslainan.

(53) Komissio katsoo kuitenkin, että viinikellarin oman pääoman ehtoista rahoitusta on tarkasteltava Hessenin osavaltion lisäinvestointina, jolloin herää kysymys siitä, antaisiko yksityinen sijoittaja, joka on korvannut yrityksen aikaisemmat tappiot ja on sijoittanut yritykseen sen jälkeen pääomaa yhteensä 2,225 miljoonaa euroa, edelleen yritykselle uutta kellaria varten 7,5 miljoonaa euroa oman pääoman ehtoista rahoitusta voitto-osuuslainassa mainituilla ehdoilla.

III ASIANOSAISTEN HUOMAUTUKSET

(54) Komissio vastaanotti 15 päivänä helmikuuta 2007 päivätyssä kirjelmässä huomautukset taloudelliselta yhteenliittymältä Rheingauer Winzer (jäljempänä asianosainen), joka pyysi aluksi luottamuksellista käsittelyä mutta peruutti pyyntönsä 7 päivänä maaliskuuta 2007 päivätyllä kirjelmällä.

[4] Esitetyssä liiketoimintasuunnitelmassa määritettiin kassavirta korjaamalla vuosiylijäämä/-alijäämä ainoastaan tiliperusteisilla poistoilla.

[5] Määräys, jonka mukaan pankki voi vaatia lainalle (lisä-)vakuuksia, jos Hessenin osavaltion omistusosuus Hessische Staatsweingüter GmbH:ssa putoaa alle 51 prosentin.

(55) Asianosaisen, joka vastustaa Hessische Staatsweingüterin uuden viinikellarin rakentamista, huomautuksissa käsitellään neljää seikkaa: valmisteluvaihetta 2002–2006, liiketoimintasuunnitelman heikkouksia, liiketoimintasuunnitelmasta puuttuvia investointeja ja EY:n perustamissopimuksen mukaisia poikkeuksia.

Valmisteluvaihe 2002–2006

(56) Asianosaisen mukaan jo ennen uuden viinikellarin rahoitusta saattoi todeta, että Hessenin osavaltion hallitus ei aikonut toimia markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan tavoin. Se perustelee tätä väitettä seuraavasti:

a) GmbH:n hallintoneuvoston jäsenet ovat julkisesta hallinnosta. Ainoastaan yksi jäsen edustaa vapaata markkinataloutta.

b) Uuden viinikellarin rakentamisen vaihtoehtoa (eli vanhan kellarin uudistamista) ei oteta harkittavaksi.

c) Muita saksalaisia valtion viinitiloja (Staatsweingüter), erityisesti Rheinland-Pfalzin osavaltiossa, jotka eivät yltäneet kannattaviksi vuosikymmeniin ja jotka myytiin lopulta, ei otettu huomioon vertailukohtina.

d) Aiemmat pääomansiirrot myönnettiin ilman tuottovaatimuksia (mikä viittaa siihen, että osavaltion hallitus ja GmbH:n hallintoneuvosto eivät uskoneet Hessische Staatsweingüterin taloudelliseen toimintakykyyn).

e) Uuden kellarin rahoituksessa käytettävä oma pääomapanos muutettiin voitto-osuuslainaksi vasta komission yhteydenoton jälkeen.

(57) Lisäksi asianosainen kysyy, kuinka paljon GmbH:n tuottotavoitteen ylitykseen vuosina 2005–2006 vaikuttivat mahdolliset satunnaiset tuotot.

Liiketoimintasuunnitelman heikkoudet

(58) Asianosaisen mukaan lokakuun 2006 liiketoimintasuunnitelman, joka sisältää myös voitto-osuuslainan, nojalla ei voida todistaa, että vuoden 2003 ja 2004 pääomansiirroista ja uuden viinikellarin oman pääoman ehtoisesta rahoituksesta päätettäessä otettiin huomioon markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan periaate. Se perustelee tätä väitettä seuraavasti:

a) Liiketoimintasuunnitelmassa ei oteta huomioon tuotto- ja laatuvaihtelujen mahdollisuutta.

b) Liiketoimintasuunnitelmassa oletetaan, että koko tuotantomäärä saadaan myytyä (hävikin ja laaturiskien vuoksi pitäisi tehdä 3 prosentin vähennys).

c) Riskejä, jotka liittyvät rypäleiden, rypälenesteen ja viinin lisähankintoihin markkinaheilahtelujen vuoksi, ei oteta huomioon liiketoimintasuunnitelmassa.

d) Tällaisten ulkoisten lisähankintojen rahoitusta ei oteta huomioon.

e) Liiketoimintasuunnitelmassa ei erotella oman tuotannon viinien ja lisähankintojen avulla tuotettujen viinien myyntihintoja (asianosaisen mukaan liiketoimintasuunnitelmassa pitäisi määrittää lisähankintojen avulla tuotettujen viinien keskimääräiseksi myyntihinnaksi korkeintaan 5 euroa).

f) Myydyn tuotannon omaa hintaa koskevat oletukset eivät ole realistisia, koska ne eivät heijasta pullojen odotettavissa olevaa hintakehitystä.

g) Asianosainen ei saa selvää, onko korvausinvestointien rahoitus otettu huomioon liiketoimintasuunnitelmassa poistosummina.

(59) Asianosainen laati näihin seikkoihin perustuvan vuotta 2014 koskevan vaihtoehtoisen laskelman. Jos oletetaan 1,1 miljoonan litran oman tuotannon hävikkivähennys 3 prosentiksi, 300 000 litran lisähankintaviinin myyntihinnaksi 5 euroa per litra ja materiaalikustannuksiksi viinilitraa kohti 1,80 euroa, GmbH:n normaalin liiketoiminnan tuloksena vuonna 2014 olisi 900 000 euron alijäämä ennustetun 164 000 euron ylijäämän sijasta. Asianosaisen mukaan liiketoimintasuunnitelman perusta on erittäin epävakaa, eikä siinä oteta riittävästi huomioon mahdollisia vaihteluja.

Liiketoimintasuunnitelmasta puuttuvat hallinnolliset ja vinoteekkiin liittyvät kustannukset

(60) Asianosaisen mukaan Hessische Staatsweingüterin hallinto ja vinoteekki jäävät Eberbachin luostariin, joka restauroidaan. Asianosainen väittää, että restaurointikustannuksia ei ole sisällytetty liiketoimintasuunnitelmaan. Asianosaisen mukaan ei voida pitää pois suljettuna, että alhaisia vuokria käytetään ristikkäistukina.

(61) Lisäksi asianosainen väittää, että yksityiset viinitarhurit voivat käyttää luostarin vinoteekkia myyntipaikkana ainoastaan rajoitetusti.

EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan mukaiset poikkeukset

(62) Asianosaisen mukaan Hessenin osavaltion hallitus ei voi vedota seuraaviin perusteisiin, jotta sen taloudelliset suoritukset hyväksyttäisiin EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa sallituksi tueksi:

a) Hessische Staatsweingüterin omaksuma asema yksityisen viininviljelyn esikuvana (asianosainen kiistää sen);

b) Viininviljelyn tutkimustehtävistä huolehtiminen Geisenheimin valtiollisessa tutkimuslaitoksessa (asianosaisen antamien tietojen mukaan tämä voi tapahtua myös yhteistyössä yksityisten yritysten kanssa);

c) Kulttuurimaiseman ja erityisesti jyrkkärinteisten alueiden säilyttämisen välttämättömyys (asianosaisen mukaan valtion viinitilat käyttävät viljelyyn ainoastaan 20 prosenttia alueen kaikista jyrkkärinteisistä alueista).

IV **SAKSAN HUOMAUTUKSET**

(63) Saksan huomautukset saapuivat komissioon 4 päivänä huhtikuuta 2007. Niissä noudatetaan samaa jaottelua kuin asianosaisen huomautuksissa ja ne sisältävät argumentteja, jotka koskevat neljää seikkaa: Hessenin osavaltion hallitusta markkinatalouden ehdoin toimivana yksityisenä sijoittajana, liiketoimintasuunnitelman perusteluja, Eberbachin luostariin siirtämisen ottamista huomioon liiketoimintasuunnitelmassa ja oikeuttamisperusteiden merkityksettömyyttä tuen yhteensopivuuden kannalta. Lisäksi annetaan tietoa aiemman Landesbetriebin maa-alueiden myynnistä.

Hessenin osavaltion hallitus on toiminut markkinatalouden ehdoin toimivana sijoittajana

(64) Saksan mukaan Hessenin osavaltion hallitus on toiminut markkinatalouden ehdoin toimivana yksityisenä sijoittajana jo ennen uuden kellarin rakentamista. Asianosaisen huomautuksissa esitetyt argumentit ovat asiallisesti virheellisiä ja oikeudellisesti merkityksettömiä. Saksa perustelee tätä väitettä seuraavasti:

a) Hessenin osavaltio lähetti GmbH:n ainoana osakkeenomistajana osavaltion edustajia sen hallintoneuvostoon kuten mikä tahansa yksityinen sijoittaja. Lisäksi hallintoneuvostoon otettiin yksi talouselämän edustaja ulkopuolisena asiantuntijana.

b) Päätös pääkonttorin siirtämisestä ja uuden viinikellarin rakentamisesta tehtiin taloudellisista syistä ja se perustui mahdollisten strategisten suunnitelmien analysointiin.

c) Hessenin osavaltion hallitus otti markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaisesti vertailukohdiksi yksityiset keskiverto- ja jopa huipputilat (eikä muita kannattamattomia valtion viinitiloja, kuten asianosainen väittää).

(65) Saksan mukaan GmbH:n taloudellinen kehitys vastaa liiketoimintasuunnitelmaa. Se ei saanut satunnaisia tuottoja vuonna 2005. Liikevaihtotavoite ylitettiin 500 000 eurolla. Tulvavahinkovakuutusten vahingonselvittelyistä johtuvien liiketoiminnan suurempien muiden tuottojen vastapainona ovat näihin vahinkoihin liittyvät suuremmat henkilöstökulut ja aineelliset kulut.

(66) Saksan esittämien tietojen mukaan vuoden 2006 tulos vastaa liiketoimintasuunnitelmaa vuosien 2005 (21 prosenttia vähemmän kuin 2004) ja 2006 (32 prosenttia vähemmän kuin 2004) huonoista sadoista huolimatta.

(67) Annettujen tietojen mukaan päätökset, joiden nojalla maksettiin uuden viinikellarin rahoituksen ensimmäiset erät, peruttiin ja koko summa myönnetään 7,5 miljoonan euron voitto-osuuslainana. Jo maksetut summat sisällytetään takautuvasti lainaan sen ehdoilla. Osavaltion budjettia muutettiin vastaavasti.

Liiketoimintasuunnitelma on hyvin perusteltu

(68) Saksan mukaan liiketoimintasuunnitelma on hyvin perusteltu ja perustuu varovaisen realistisiin oletuksiin. Se perustelee tätä väitettä seuraavasti:

a) Tuotannonsuunnittelun perustana ovat keskisadot ja keskimääräiset tuotot (sekä huonot että hyvät sadot ja hävikki otetaan huomioon). Suunniteltu tuotantomäärä on pienempi kuin Rheingaun viinitilojen keskimääräinen tuotantomäärä.

b) Lisähankintojen suunnittelu on hyvin perusteltu. GmbH ei osta vuokra- ja viljelysopimusten nojalla viiniä vaan rypäleitä. Kaikki näiden ostojen kustannukset on otettu huomioon liiketoimintasuunnitelmassa. Laatu- ja määräriski vastaa täsmälleen oman tuotannon riskiä. Viiniä, joka tuotetaan vuokra- ja viljelysopimusten nojalla ostetuista rypäleistä, voidaan markkinoida GmbH:n nimellä ja merkillä (tuottajan pullottama). Uuden viinikellarin väliaikainen osittainen tyhjyys vuosina 2007–2010 on otettu huomioon liiketoimintasuunnitelmassa.

c) Myydyn tuotannon oman hinnan laskenta perustuu oikeisiin perusoletuksiin. Suuruuden ekonomia ja tehokkuuden lisääntyminen tuottavat kustannussäästöjä, jotka toteutuivat osittain jo vuosina 2005 ja 2006.

d) Liiketoimintasuunnitelma perustuu realistisiin ja varovaisiin perusoletuksiin, kuten KPMG vahvisti. Liiketoimintasuunnitelman toteutettavuuden vahvistaa se, että Commerzbank myöntää lainan uuden kellarin osarahoitukseksi.

e) Korvausinvestoinnit on otettu huomioon liiketoimintasuunnitelmassa rahoituskuluina ja poistoina.

Toiminnan siirtämisestä Eberbachin luostariin syntyvät kustannukset on otettu täydellisesti huomioon liiketoimintasuunnitelmassa

(69) Annettujen tietojen mukaan Eberbachin luostarin restauroinnin, jonka ennakoidaan kestävän yli 25 vuotta, tarkoituksena ei ole GmbH:n taloudellinen tukeminen vaan kulttuurimuistomerkin säilyttäminen. GmbH vuokraa tilat hallintonsa ja vinoteekkinsa käyttöön markkinaehdoilla. GmbH:n ja Eberbachin luostaria ylläpitävän säätiön välistä sopimusta ei ole vielä tehty. Arvioidut vuokrakulut on otettu huomioon liiketoimintasuunnitelmassa.

Asianosaisen mainitsemat oikeuttamisperusteet ovat merkityksettömiä

(70) Annettujen tietojen mukaan uuden viinikellarin rahoitus ei ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, koska Hessenin osavaltion hallitus on toiminut yksityisen sijoittajan tavoin. Argumentit, joita asianosainen väittää Hessenin käyttävän mahdollisen tuen oikeuttamiseen, eivät sen vuoksi ole merkityksellisiä esillä olevan asian kannalta.

Entisen Landesbetriebin maa-alueiden myynti

(71) Saksa ilmoitti komissiolle myös, että entisen Landesbetriebin maa-alueita on myyty 2 959 675 euron arvosta ja että tuotto ohjattiin osavaltion budjettiin.

V TUEN ARVIOINTI

Valtiontukia koskevien sääntöjen soveltaminen

(72) Hessische Staatsweingüter tuottaa ja myy viiniä. Viinin yhteisestä markkinajärjestelystä 17 päivänä toukokuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1493/1999 ([6]) 71 artiklan mukaan EY:n perustamissopimuksen 87, 88 ja 89 artiklaa sovelletaan tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden tuotantoon ja kauppaan. Sen vuoksi nyt kyseessä olevat toimenpiteet on tutkittava valtiontukia koskevien sääntöjen valossa.

EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen olemassaolo

(73) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(74) Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yritykselle myönnetyt tuet vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jos yritys toimii markkinoilla, joihin sovelletaan yhteisön sisäistä kauppaa. ([7]) Hessische Staatsweingüter tuottaa ja markkinoi viiniä ja toimii sen vuoksi erittäin kilpailluilla kansainvälisillä markkinoilla. ([8]) Kyseessä olevat toimenpiteet on toteutettu valtion varoista (Hessenin osavaltion budjetista) ja ne ovat valikoivia, koska ne koskevat tiettyä yritystä. Sen vuoksi on tutkittava, saiko tai saako Hessische Staatsweingüter kyseisistä toimenpiteistä etua, joka vääristää kilpailua ja vaikuttaa kauppaan ja on näin ollen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea. Jotta voidaan arvioida, tarjoaako kulloinenkin toimenpide etua, on sovellettava markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan periaatetta. ([9])

Ennen joulukuun 31 päivää 2002 toteutetut toimenpiteet

(75) Tutkimus on vahvistanut, että Hessenin osavaltio tarjosi Hessische Staatsweingüterille etua kattamalla sen tappiot ja että kyseinen toimenpide on sen vuoksi EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

([6]) EYVL L 179, 14.7.1999, s. 1.

([7]) Katso erityisesti yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa 102/87, Ranska v. komissio, 13.7.1988, Kok. 1988, s. 4067.

([8]) Viinin yhteisön sisäinen kauppa on erittäin laajaa. Noin 20 prosenttia kaikesta EU25-maissa tuotetusta viinistä myydään yhteisön sisällä. Vuonna 2005 yhteisön sisäinen kauppa käsitti noin 37,1 milj. hl (saapuvat) ja 38,8 milj. hl (lähtevät) (EU25-maat). Saksan osuus koko EU 25:n viinintuotannosta vuosina 2004–2005 oli noin 5,5 prosenttia (*lähde*: Eurostat).

([9]) Katso komission tiedonanto ETY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan (nykyään 87 ja 88 artikla) ja tehdasteollisuuden alalla toimivia julkisia yrityksiä koskevan komission direktiivin 80/723/ETY 5 artiklan soveltamisesta (EYVL C 307, 13.11.1993, s. 4).

(76) On tutkittava, saattoiko Hessische Staatsweingüteriä pitää EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yrityksenä ajankohtana, jolloin sen taloutta hoidettiin kameraalisesti osana Hessenin osavaltion yleistä hallintoa (vuoden 1997 loppuun asti) ja sen jälkeen hallinnon erillisenä yksikkönä, Landesbetrieb, mutta edelleen ilman omaa oikeushenkilöllisyyttä.

(77) Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-118/85, komissio vastaan Italia ([10]) antamassa tuomiossa todetaan, että jos valtio harjoittaa taloudellista toimintaa, se, harjoittaako se tätä toimintaa muun elimen vai viranomaisen kautta, joka kuuluu valtion hallintoon, ei vaikuta siihen, onko elin tai viranomainen katsottava julkiseksi yritykseksi. Tästä voidaan näin ollen päätellä, että Hessische Staatsweingüteriä oli jo ennen vuotta 2003 pidettävä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yrityksenä.

(78) Komissio päätyy siihen päätelmään, että tuen arvioinnissa huomioon otettava aikaväli on aikaväli 1995–2002. Komissio muistuttaa siitä, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 ([11]) 15 artiklan mukaan komission toimivaltuuksiin periä tuet takaisin sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sääntöjenvastainen tuki on myönnetty vastaanottajalle. Sääntöjenvastaista tukea koskevat komission toimet tai jäsenvaltion komission pyynnöstä toteuttamat toimet keskeyttävät vanhentumisajan.

(79) Komissio totesi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään, että ensimmäistä kokousta, joka järjestettiin 26 päivänä tammikuuta 2005 Hessenin viranomaisten sekä maatalouden ja maaseudun kehittämisen PO:n virkamiesten kesken, voidaan pitää tapahtumana, joka keskeytti asetuksen (EY) N:o 659/1999 15 artiklan mukaisen vanhentumisajan kulumisen.

(80) Tätä alustavaa toteamusta ei kiistetä menettelyn aloittamista koskevan päätöksen julkistamisen jälkeen saapuneissa asianosaisen huomautuksissa eikä Saksan huomautuksissa. Sen vuoksi komissio pitää kiinni näkemyksestään, jonka mukaan ensimmäinen kokous, joka järjestettiin 26 päivänä tammikuuta 2005 Hessenin viranomaisten sekä maatalouden ja maaseudun kehittämisen PO:n virkamiesten kesken, muodostaa tapahtuman, joka keskeytti vanhentumisajan kulumisen.

(81) Kyseessä oleva tuki, jota Hessenin osavaltio jatkuvasti myönsi Hessische Staatsweingüterin tappioiden kattamiseen, koostuu näin ollen viiniliiketoiminnalle kameraalisen taloudenhoidon aikaan aikavälillä 1995–1997 annetuista merkityksellisistä tuista (209 520 euroa) ja Landesbetriebille aikavälillä 1998–2002 annetuista merkityksellisistä tuista (332 339 euroa), jolloin kokonaissumma on 541 859 euroa (johdanto-osan 22 kappale).

(82) Lisäksi komissio totesi 20 päivänä joulukuuta 2006 päivätyssä kirjelmässä (K(2006) 6605 lopullinen), että näiden aiempien tukien varsinainen tuensaaja näyttää olleen Betrieb gewerblicher Art.

(83) Saksan antamien tietojen mukaan Betrieb gewerblicher Art on Landesbetrieb Hessische Staatsweingüterin oikeudellinen ja taloudellinen seuraaja, koska se on Hessische Staatsweingüterin käyttöomaisuuden oikeudellinen ja taloudellinen omistaja, ja se on katsottava aiempien tukien varsinaiseksi tuensaajaksi. GmbH vuokraa yritystoimintansa kannalta olennaisen kiinteän käyttöomaisuuden Betrieb gewerblicher Artilta. Vuokrakorko määritettiin Hessenin viranomaisten esittämän kahden vuokra-arvonmääritystä koskevan lausunnon nojalla (johdanto-osan 28 kappale). Komissio toteaa tämän johdosta, että käyttöomaisuus vuokrataan markkinaehdoilla.

(84) Komission käsityksen mukaan GmbH, joka jatkaa viiniliiketoimintaa ja on saanut Landesbetriebin käyttöpääoman ja yritystoiminnan kannalta olennaisen irtaimen käyttöomaisuuden (johdanto-osan 28 kappale), on saanut etua ennen joulukuun 31 päivää 2002 toteutetuista toimenpiteistä, minkä vuoksi sitäkin on pidettävä näiden aiempien tukien tuensaajana.

(85) Epäilykset, joiden johdosta komissio aloitti menettelyn, ja menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyt alustavat toteamukset on näin ollen vahvistettu.

Hessenin osavaltion viiniliiketoiminnan rakenneuudistus

(86) Tutkimus on vahvistanut komission epäilyksen siitä, että Hessenin osavaltio ei ole toiminut GmbH:n 1 miljoonan euron ja sen jälkeisen 1,225 miljoonan euron pääomansiirron yhteydessä markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan tavoin.

(87) Saksan antamien tietojen mukaan pääomaa annettiin markkinaehdoilla, koska odotettavissa olevat tuotot – kuten Hoffmannin lausunnossa vahvistettiin – vastasivat alan keskiarvoa tai jopa ylittivät sen, vaikka GmbH:n liiketoimintasuunnitelma perustui KPMG: n mukaan varovaiseen suunnitteluun.

([10]) Kok. 1987, s. 2599.
([11]) EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

(88) Komissio toteaa, että tämä arvio koskee koko rakenneuudistusta, koska Saksa on käyttänyt vertailukohtana oman pääoman tuottoa ja GmbH:n oma pääoma heijastaa kaikkia toteutettuja rakenneuudistustoimia (eli ei ainoastaan pääomansiirtoja vaan myös omaisuuserien sijoitusta ja velkojen anteeksiantoa).

(89) Asianosainen toteaa huomautuksissaan (johdanto-osan 54 kappale), ettei Hessenin osavaltio toiminut ennen uuden viinikellarin rahoitusta markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan tavoin. Huomautuksissa viitataan muun muassa GmbH:n hallintoneuvoston koostumukseen, muiden kannattamattomien viinitilojen jättämiseen huomiotta vertailukohtina sekä siihen tosiseikkaan, että pääomansiirrot myönnettiin ilman tuottovaatimuksia. Lisäksi asianosainen väittää, että liiketoimintasuunnitelmassa on heikkouksia ja että suunnitelman perusta on epävakaa eikä siinä oteta riittävästi huomioon mahdollisia vaihteluja.

(90) Saksa pitää huomautuksissaan (johdanto-osan 63 kappale) asianosaisen käsittelemiä argumentteja asiallisesti virheellisinä ja oikeudellisesti merkityksettöminä.

(91) Komissio katsoo, että Saksan selvitykset poistavat asianosaisen esittämät epäilykset ja että liiketoimintasuunnitelma on hyvin perusteltu. Lisäksi komissio on Saksan kanssa yhtä mieltä siitä, että markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan arviointiperusteen yhteydessä vertailukohdiksi on otettava muut vertailukelpoiset kannattavat viinitilat (johdanto-osan 64 kappale).

(92) Tämän vuoksi komissio toteaa, että Hessenin osavaltion GmbH:n hyväksi toteuttamia rakenneuudistustoimia (omaisuuserien sijoitus, velkojen anteeksiantaminen ja kaksi pääomansiirtoa) voitaisiin sinänsä pitää tavallisissa markkinaoloissa toimivalle sijoittajalle hyväksyttävinä. Se katsoo kuitenkin, että pääomansiirtoja arvioitaessa on otettava huomioon kaikki toteutetut toimenpiteet, mukaan luettuna ennen joulukuun 31 päivää 2002 syntyneiden tappioiden kattaminen, jolloin viiniliiketoiminta oli osa Hessenin osavaltion yleistä hallintoa, koska GmbH jatkaa tätä viiniliiketoimintaa ja sitä on tietyssä mielessä pidettävä myös tämän varhaisemman tuen saajana (johdanto-osan 82 kappale). ([12])

([12]) Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa T-11/95 (BP Chemicals Limited v. komissio, Kok. 1998, s. II-3235), että se seikka, että julkinen yritys on jo tehnyt tytäryhtiöönsä pääomasijoituksia, joita on pidetty ”tukena”, ei lähtökohtaisesti estä pitämästä myöhempää pääomasijoitusta sellaisena sijoituksena, joka täyttää markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan käyttäytymiseen perustuvan arviointiperusteen, kunhan myöhempi pääomasijoitus voidaan järkevästi erottaa aikaisemmista ja sitä voidaan pitää itsenäisenä sijoituksena (ks. tuomion 170 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa BP-Chemicals-tuomion 170 kohdassa, että seikkoja, joilla on merkitystä tätä arvioitaessa, ovat erityisesti kyseisten pääomasijoitusten aikajärjestys, niiden tarkoitus ja tytäryhtiön tilanne silloin, kun kunkin pääomasijoituksen tekemisestä päätettiin.

(93) Komission käsityksen mukaan erityisesti 1 792 000 euron velkojen anteeksiantamisen, joka koski Landesbetriebin aiemmasta toiminnasta kertyneitä sitoumuksia Hessenin osavaltiolle, tarkoitus oli sama kuin ajoittaisten alijäämien kattaminen ennen 31 päivää joulukuuta 2002. Sen vuoksi sitä voidaan pitää aiempaan toimintaan jälkikäteen annettuna tukena.

(94) Edellä esitetyn johdosta komissio katsoo, että rakenneuudistustoimia ei voi järkevästi erottaa ennen 31 päivää joulukuuta 2002 toteutetuista toimenpiteistä. Sen vuoksi se päättelee, että Hessenin osavaltion viiniliiketoiminnalle aiemmin myönnettyjen yritystukien johdosta Hessenin osavaltio ei ole toiminut markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan tavoin, kun se on ryhtynyt erilaisiin GmbH:ta hyödyntäviin rakenneuudistustoimiin (omaisuuserien sijoitus, velkojen anteeksiantaminen ja kaksi pääomansiirtoa), ja että kyseiset rakenneuudistustoimet ovat näin ollen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

(95) Epäilykset, joiden johdosta komissio aloitti menettelyn, ja menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyt alustavat toteamukset on näin ollen vahvistettu.

Uuden viinikellarin oman pääoman ehtoinen rahoitus

(96) Tutkimus on vahvistanut ne komission uuden viinikellarin oman pääoman ehtoista rahoitusta koskevat epäilykset, että kun otetaan huomioon Hessenin osavaltion edeltävät investoinnit, se ei toiminut markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan tavoin myöntäessään Hessische Staatsweingüter GmbH:lle voitto-osuuslainan.

(97) Asianosaisen esittämät liiketoimintasuunnitelman väitettyjä heikkouksia koskevat toteamukset koskevat myös uuden viinikellarin rahoitusta. Saksa torjui väitteet omissa huomautuksissaan (johdanto-osan 58 ja 68 kappale). Myös komissio katsoo, että Saksan huomautukset poistivat asianosaisen esittämät viinikellarin rahoitusta koskevat epäilykset ja että liiketoimintasuunnitelma on hyvin perusteltu (johdanto-osan 91 kappale), koska siinä otetaan huomioon tuotto- ja laatuvaihtelujen mahdollisuus sekä hävikki ja kaikki tarvittavat kustannustekijät (johdanto-osan 68 ja 69 kappale). Lisäksi KPMG tutki GmbH:n liiketoimintasuunnitelman ja luokitteli sen erittäin varovaiseksi (johdanto-osan 38 kappale).

(98) Asianosainen käsittelee myös sitä tosiseikkaa, että Hessenin osavaltion uuden kellarin rahoituksessa käytettävä oma pääomapanos muutettiin voitto-osuuslainaksi vasta komission yhteydenoton jälkeen. Lisäksi asianosainen väittää, että liiketoimintasuunnitelmasta puuttuvat Hessische Staatsweingüterin hallinnolliset ja vinoteekkiin liittyvät kustannukset. Asianosaisen mukaan ei voida pitää pois suljettuna, että alhaisia vuokria käytetään ristikkäistukina.

(99) Saksa toteaa huomautuksissaan, että uuden viinikellarin rahoitukseen liittyvät jo maksetut summat sisällytetään täydellisesti voitto-osuuslainaan ja niihin sovelletaan takautuvasti lainan ehtoja (johdanto-osan 67 kappale). Lisäksi sen huomautuksissa todetaan, että Eberbachin luostarista Hessische Staatsweingüterin hallinnon ja vinoteekin käyttöön vuokrattavien tilojen kustannukset on otettu täydellisesti huomioon liiketoimintasuunnitelmassa (johdanto-osan 69 kappale). Arvioidut vuokrat on otettu huomioon liiketoimintasuunnitelmassa. Sen vuoksi komissio katsoo, että Saksan selvitykset poistavat asianosaisen esittämät epäilykset.

(100) Voitto-osuuslaina perustuu 3,7 prosentin vuotuiseen kiinteään korkoon ja sillä saa osan vuosivoitosta (rahoitusehdot kuvataan yksityiskohtaisesti johdanto-osan 41–44 kappaleessa). Komission käsityksen mukaan nämä ehdot edustavat tällaisille investoinneille hyväksyttäviä markkinaehtoja. Komissio toteaa myös, että loppurahoitus saadaan markkinaehtoisena pankkilainana, mikä on merkki yrityksen taloudellisesta elinkelpoisuudesta.

(101) Tämän vuoksi komissio pitää kiinni 20 päivänä joulukuuta 2006 päivätyssä kirjelmässä K(2006) 6605 lopullinen) esittämästään päätelmästä, jonka mukaan voitto-osuuslainaa voitaisiin sinänsä pitää lainana, joka on myönnetty markkinatalouden ehdoin toimivalle sijoittajalle hyväksyttävillä ehdoilla, minkä vuoksi se ei anna GmbH:lle etua.

(102) Komissio katsoo kuitenkin, että uuden kellarin rahoitusta ei voi järkevästi erottaa tuista, joita GmbH sai aiemmin. Uusi viinikellari oli rakenneuudistussuunnitelman osa ja sitä on pidettävä rakenneuudistusprosessin lisätoimenpiteenä (joka liittyy velkojen anteeksiantamiseen ja pääomasiirtoihin). Lisäksi GmbH:n nykyinen taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne, joka mahdollistaa sen, että osa viinikellarin rahoituksesta saadaan liikepankin lainana, on seurausta Hessenin osavaltion GmbH:n hyväksi toteuttamista rakenneuudistustoimista, minkä vuoksi sitä on arvioitava tätä taustaa vasten.

(103) Komissio päätyy näin ollen siihen päätelmään, että kun otetaan huomioon edellä mainitut rakenneuudistustoimet, Hessenin osavaltio ei toimi markkinatalouden ehdoin toimivan sijoittajan tavoin myöntäessään uutta viinikellaria varten 7,5 miljoonaa euroa oman pääoman ehtoista rahoitusta, joka myönnetään voitto-osuuslainana sen lainaehdoilla, ja että tämä voitto-osuuslaina on näin ollen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

(104) Epäilykset, joiden johdosta komissio aloitti menettelyn, ja menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyt alustavat toteamukset on näin ollen vahvistettu.

EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan mukaiset poikkeukset

(105) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukainen valtiontukien kielto ei sulje pois sitä, että tiettyjä tukilajeja, jotka perustuvat saman artiklan 2 ja 3 kohdassa mainittuihin poikkeuksiin, voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina.

(106) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan a tai b alakohtaan ei voida vedota väittämällä, että kyseiset toimet ovat sosiaalisia tai että niitä käytetään luonnonmullistusten aiheuttaman vahingon korvaamiseen. Toimia ei selvästikään ole tarkoitettu taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen, Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen. Sen vuoksi tässä tapauksessa ei voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a, b ja d alakohdassa mainittuja poikkeuksia.

(107) Komissio voi EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisia poikkeuksia soveltaen katsoa tuet yhteismarkkinoille soveltuvaksi, jos ne edistävät tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehitystä ja jos tuet eivät muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

Ennen joulukuun 31 päivää 2002 toteutetut toimenpiteet

(108) Maa- ja metsätalousalan valtiontukea vuosiksi 2007–2013 koskevien suuntaviivojen [13] kohdassa 15 todetaan, että jotta tukitoimenpidettä voitaisiin pitää yhteismarkkinoille soveltuvana, siihen on aina sisällyttävä jokin kannustava piirre tai tuensaajalta on edellytettävä jonkinlaista vastasuoritusta. Yksinomaan tuottajien taloudellisen aseman parantamiseen tarkoitetut yksipuoliset valtiontuet, jotka eivät millään tavoin edistä alan kehitystä, katsotaan toimintatuiksi, jotka eivät sovellu yhteismarkkinoille.

[13] EUVL C 319, 27.12.2006, s. 1.

(109) Komissio huomauttaa, ettei ole ilmeistä, että Hessische Staatsweingüteriä saattoi pitää vaikeuksissa olevana yrityksenä ennen vuotta 2003. Pitää kyllä paikkansa, että 541 859 euron summa, jonka Hessische Staatsweingüter sai Hessenin osavaltiolta aikavälillä 1995–2002, on yritystukea. Se ei kuitenkaan välttämättä edellytä, että Hessische Staatsweingüter oli vaikeuksissa oleva yritys, joka ei kyennyt saamaan muuta rahoitusta markkinaehdoilla. Alijäämien ajoittaiset kattamiset olivat tilapäisiä toimenpiteitä eivätkä perustuneet rakenneuudistussuunnitelmaan. Nämä toimenpiteet toteutettiin kauan ennen rakenneuudistuspäätöstä. Viimeinen alijäämä, joka sisältyy mainittuihin 541 859 euroon, katettiin vuonna 1999 (johdanto-osan 21 kappale), kun taas rakenneuudistuksen valmistelut alkoivat vasta vuonna 2001, rakenneuudistussuunnitelmaa laadittiin vasta kesäkuusta 2002 alkaen, ja virallinen rakenneuudistuspäätös tehtiin 10 päivänä joulukuuta 2002 (rakenneuudistusta kuvataan johdanto-osan 23–38 kappaleessa ja erityisesti 28 kappaleessa). Tämän vuoksi alijäämien kattamista ei voida pitää osana rakenneuudistusprosessia, joka alkoi tosiasiassa 31 päivänä joulukuuta 2002.

(110) Tuki ei myöskään liittynyt investointeihin, koulutukseen, työpaikkojen luomiseen tai tuensaajalta edellytettyyn vastasuoritukseen. Tuen ainoana tarkoituksena oli tuensaajan taloudellisen aseman parantaminen.

(111) Tämän vuoksi komissio katsoo, että tämä tuki on yritystukea, joka ei sovellu yhteismarkkinoille.

(112) Komissio pahoittelee sitä, että Saksa ei ilmoittanut tuesta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti vaan toteutti sen säännösten vastaisesti.

Hessenin osavaltion viiniliiketoiminnan rakenneuudistus ja uuden viinikellarin oman pääoman ehtoinen rahoitus

(113) Koska edellä todettiin, että kun otetaan huomioon aiemmin myönnetyt rakenneuudistustoimet, uuden viinikellarin oman pääoman ehtoinen rahoitus on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea (johdanto-osan 103 kappale), se katsotaan jäljempänä rakenneuudistustoimien osaksi.

(114) Vaikeuksissa olevien yritysten rakenneuudistukseen myönnettävät tuet on normaalisti tutkittava vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenteiden uudistamiseksi tarkoitettua valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen ([14]) nojalla, jotka annettiin vuonna 2004. Näiden suuntaviivojen kohtien 103 ja 104 mukaan komission ennen 10 päivää lokakuuta 2004 kirjaamia ilmoituksia sekä kaikkia sellaisia pelastamis- tai rakenneuudistustukia, jotka on myönnetty ilman komission lupaa, tarkastellaan kuitenkin ilmoitusajankohtana sovellettujen perusteiden mukaisesti.

(115) Osavaltion hallitus päätti perustettavan GmbH:n hyväksi toteutettavista rakenneuudistustoimista virallisesti 10 päivänä joulukuuta 2002 (johdanto-osan 28–33 kappale). Tuota päivämäärää on siis pidettävä tuen myöntämispäivänä. Tuolloin olivat voimassa vuonna 1999 annetut vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenteiden uudistamiseksi tarkoitettua valtiontukea koskevat yhteisön suuntaviivat ([15]) (jäljempänä rakenneuudistussuuntaviivat). Rakenneuudistussuuntaviivojen luku 3.2 sisältää rakenneuudistustukea koskevat erityismääräykset.

Tukikelpoisuus

(116) Rakenneuudistussuuntaviivojen kohdassa 30 todetaan, että yritystä on voitava pitää suuntaviivoissa tarkoitettuna vaikeuksissa olevana yrityksenä, jotta yritys voisi saada rakenneuudistustukea.

(117) Rakenneuudistussuuntaviivojen kohdan 4 mukaan komissio katsoo, että on kysymys vaikeuksissa olevasta yrityksestä, jos yritys ei pysty omilla taikka omistajilta/osakkailta tai luotonantajilta saaduilla varoilla pysäyttämään tappiollista kehitystä, joka johtaa lähes varmasti yrityksen lopettamiseen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, jos viranomaiset eivät puutu tilanteeseen.

(118) Esillä olevassa tapauksessa GmbH:n taloudellinen perusta oli vakaa sen vuoden 2003 alussa tapahtuneesta perustamisesta alkaen (johdanto-osan 32 kappale). Alkutase heijasti kuitenkin tilannetta, jolloin useimmat rakenneuudistustoimet oli jo toteutettu (omaisuuserien sijoitus, velkojen anteeksianto ja ensimmäinen pääomansiirto). GmbH ei olisi edes näissä oloissa kyennyt omin varoin pääsemään eroon tappioistaan suunniteltuun kannattavuusrajan saavuttamishetkeen mennessä. Kesäkuun 2002 liiketoimintasuunnitelmassa kassavirtatarpeen kattamiseen tarvittavat tuet rakenneuudistuksen ensimmäisinä vuosina arvioitiin noin 4,3 miljoonaksi euroksi (johdanto-osan 26 kappale). Syyskuun 2002 uudistetun mallin mukaan tarvittiin noin 3,4 miljoonan euron lisätuki (johdanto-osan 27 kappale). GmbH:n suhteellisen suurella omalla pääomalla varustamisesta huolimatta (oma pääoma yhteensä noin 7,6 miljoonaa euroa eli noin 91 prosenttia taseesta) yritys ei hyvin todennäköisesti olisi kyennyt omin varoin kattamaan kassavirtatarvettaan elinkelpoisuuden saavuttamiseen asti. Lisäksi on epätodennäköistä, että GmbH olisi saanut juoksevaan toimintaansa vierasta pääomaa ilman Hessenin osavaltion takausta. Koska on todistettu, että osakkeenomistajan panostuksia rakenneuudistustoimien yhteydessä ei tarjottu ehdoilla, jotka markkinatalouden ehdoin toimiva sijoittaja voisi hyväksyä (johdanto-osan 94 kappale), Hessenin osavaltion tarjoamien varojen on katsottava sisältävän tukielementin eikä niitä voida pitää todisteena siitä, että yritys pystyi toimimaan ilman valtiontukea.

([14]) EUVL C 244, 1.10.2004, s. 2.

([15]) EYVL C 288, 9.10.1999, s. 2.

(119) Edellä esitetyn perusteella GmbH:ta voidaan perustamisestaan alkaen pitää rakenneuudistussuuntaviivojen 4 kohdassa tarkoitettuna vaikeuksissa olevana yrityksenä.

(120) Rakenneuudistussuuntaviivojen 7 kohdan mukaan vasta perustettu yritys ei ole oikeutettu pelastamis- ja rakenneuudistustukeen, vaikka sen rahoitustilanne olisi aluksi epävarma. Rakenneuudistussuuntaviivojen 9 alaviitteen mukaan uuden yrityksen perustamisena ei pidetä tilannetta, jossa yritys perustaa tytäryhtiön, jolle on vain tarkoitus siirtää yrityksen omaisuuserät ja mahdollisesti sen velat.

(121) Esillä olevassa tapauksessa GmbH perustettiin 1 päivänä tammikuuta 2003 ja se kuului näin ollen vasta perustettuihin yrityksiin ajankohtana, jolloin rakenneuudistustoimet toteutettiin. Kiinteä käyttöomaisuus jäi kuitenkin Hessenin osavaltiolle (sijoitettuna Betrieb gewerblicher Artiin) ja sitä vuokrattiin GmbH:lle, mutta yhteensä noin 7,3 miljoonan euron arvoiset käyttöpääoma ja yritystoiminnan kannalta olennainen irtain käyttöomaisuus sekä eräät lyhytaikaiset sitoumukset ja varaukset siirrettiin GmbH:hon. GmbH:ta voidaan näin ollen pitää tytäryhtiönä, joka perustettiin ainoastaan Landesbetriebin tiettyjen omaisuuserien ja velkojen siirtämiseksi. Komission käsityksen mukaan GmbH kuuluu siis rakenneuudistussuuntaviivojen 9 alaviitteessä tarkoitettuihin poikkeuksiin ja se voi samojen suuntaviivojen 30 kohdan mukaan lähtökohtaisesti saada rakenneuudistustukea.

Elinkelpoisuuden palauttaminen

(122) Rakenneuudistussuuntaviivojen kohtien 31–34 mukaan tuen myöntäminen liittyy rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpanoon. Rakenneuudistussuunnitelman, jonka toteuttamisajan on oltava mahdollisimman lyhyt, on mahdollistettava yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttaminen kohtuullisessa ajassa yrityksen tulevia toimintaedellytyksiä koskevien realististen oletusten perusteella. Rakenneuudistussuunnitelmassa on esitettävä yrityksen muuttamista siten, että se voi rakenneuudistuksen jälkeen vastata itse kaikista kustannuksistaan, mukaan lukien kuoletuskustannukset ja rahoituskulut. Rakenneuudistuksen läpikäyneen yrityksen oman pääoman tuoton on oltava riittävän korkea, jotta se voi kilpailla omin voimin.

(123) Rakenneuudistuksen valmistelemiseksi laadittiin elo-marraskuussa 2001 strategiapaperi (”Tilanneanalyysi ja kehitysperspektiivit”), jossa esitettiin Staatsweingüterin kehityksen mahdollisia skenaarioita (johdanto-osan 23 kappale). Paperin pohjalta laadittiin kesäkuussa 2002 yksittäisten skenaarioiden mukainen liiketoimintasuunnitelma. Ainoa strategiavaihtoehto, joka liiketoimintasuunnitelman mukaan johtaisi pitkän aikavälin elinkelpoisuuteen, oli uuden viinikellarin rakentaminen Steinbergin tilan vaunuhallin alueelle sekä Hessische Staatsweingüterin hallinnon ja vinoteekin siirto Eberbachin luostariin. Tässä vaihtoehdossa lähdettiin siitä, että osavaltion oli vastattava viiniliiketoiminnasta vuoden 2002 loppuun mennessä kertyneistä sitoumuksista. Uuden viinikellarin investointikustannukset arvioitiin yhteensä 15 miljoonaksi euroksi, ja ne oli tarkoitus rahoittaa osaksi yritystoiminnan kannalta epäolennaisten maa-alueiden myynnillä ja osaksi vieraalla pääomalla. Liiketoimintasuunnitelman mukaan Hessische Staatsweingüterin ensimmäinen positiivinen kate saavutettaisiin tilikaudella 2006/2007 ja ensimmäinen positiivinen kassavirta tilikaudella 2008/2009. Markkinatilanteen muutoksen ja muiden olosuhteiden vuoksi kesäkuussa 2002 tehty liiketoimintasuunnitelma piti päivittää syyskuussa 2002, ja uudistetun mallin mukaan Hessische Staatsweingüterin elinkelpoisuus saavutettaisiin hieman myöhemmin kuin kesäkuussa 2002 tehdyn mallin mukaan. Hessenin osavaltion hallitus valitsi tämän strategiavaihtoehdon 10 päivänä joulukuuta 2002 (johdanto-osan 24–28 kappale).

(124) Syyskuussa 2002 tehty liiketoimintasuunnitelma päivitettiin uudelleen helmikuussa 2003 (ja sitä laajennettiin täydellisellä tulossuunnittelulla) ja vielä kerran marraskuussa 2003. Marraskuun 2003 liiketoimintasuunnitelmassa tavoiteltiin ensimmäistä positiivista EBITDAa ([16]) jo tilikaudella 2007, ensimmäistä positiivista kassavirtaa vuonna 2010 ja ylijäämiä vuodesta 2014 alkaen. Annettujen tietojen mukaan perustana ollut rahoitusmalli olisi johtanut vuonna 2016 yli 3 prosentin (tulokseen ennen veroja perustuvaan) oman pääoman tuottoon, joka vuodesta 2019 alkaen olisi saavuttanut yli 7 prosentin tason.

(125) Komission käsityksen mukaan Hessenin osavaltion hallituksen joulukuussa 2002 hyväksymä rakenneuudistussuunnitelma mahdollistaa GmbH:n pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamisen kohtuullisessa ajassa ja tulevia toimintaoloja koskevien realististen oletusten nojalla.

(126) Lisäksi komissio katsoo, että rakenteeltaan uudistetun yrityksen oman pääoman tuotto riittää siihen, että yritys voi kilpailla omin voimin. Tässä yhteydessä komissio viittaa myös Hessenin viranomaisten esittämään Hoffmannin lausuntoon. Tässä lausunnossa päädytään siihen, että Hessische Staatsweingüterin kanssa vertailukelpoisten viinitilojen oman pääoman tuotto on noin 2–3 prosenttia. Lisäksi lausunnossa arvioidaan, että kannattavuusrajan saavuttamiseen menee viinitilojen rakenneuudistuksen tai laajojen pitkän aikavälin investointien yhteydessä vähintään 10 ja keskimäärin 10–15 vuotta (johdanto-osan 35–37 kappale). Annettujen tietojen mukaan KPMG tarkisti helmikuussa 2003 tehdyn liiketoimintasuunnitelman ja luokitteli sen erittäin varovaiseksi pahimman mahdollisen tapauksen skenaarioon nähden (johdanto-osan 38 kappale).

([16]) Earnings before interest, tax, depreciation and amortization (tulos ennen korkoja, veroja, poistoja ja kuoletuksia).

(127) Komissio katsoo edelleen, että suunnitelmassa esitetään yrityksen muuttamista siten, että se voi rakenneuudistuksen jälkeen vastata itse kaikista kustannuksistaan, mukaan lukien kuoletuskustannukset ja rahoituskulut, ja voi palauttaa elinkelpoisuutensa (johdanto-osan 30 kappale).

(128) Perustana oleva rakenneuudistussuunnitelma on näin ollen rakenneuudistussuuntaviivojen kohdissa 31–34 esitettyjen toimenpiteiden mukainen.

Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen välttäminen

(129) Rakenneuudistussuuntaviivojen kohtien 35–39 mukaan on toteutettava toimia, joilla tuesta kilpailijoille aiheutuvat haitat poistetaan mahdollisimman laajasti; tämä tarkoittaa useimmiten sitä, että rakenneuudistuksen toteuttamisen jälkeen yrityksen osuutta sen markkinoilla rajoitetaan. Jos yrityksen markkinaosuus merkityksellisillä markkinoilla on vähäinen, komissio lähtee siitä, että kilpailun ei katsota vääristyvän kohtuuttomasti (rakenneuudistussuuntaviivojen kohta 36).

(130) Annettujen tietojen mukaan Hessische Staatsweingüter on noin 190 hehtaarin viinitarhoineen Saksan suurin viinitila. Kesäkuun 2002 liiketoimintasuunnitelmassa GmbH:n myyntimääräksi arvioitiin noin miljoona litraa viiniä vuodessa. Tietojen mukaan Hessische Staatsweingüter tuotti ennen vuotta 2003 pääasiassa Rieslingiä. EU:n tasolla (EU25-maat) tuotettiin vuosina 2002–2003 yhteensä noin 15,6 miljardia litraa viiniä. ([17]) Hessische Staatsweingüterin osuus tästä kokonaistuotannosta oli alle 0,01 prosenttia. Saksan viranomaisten mukaan Rieslingin viljelyala Euroopan unionissa on yhteensä 26 413 hehtaaria (josta suurin osa eli 21 197 hehtaaria sijaitsee Saksassa). Hessische Staatsweingüterin 190 hehtaarin viinitarhan osuus Rieslingin viljelyalasta koko Euroopan unionissa on noin 0,7 prosenttia. Tämän johdosta voidaan olettaa, että sen osuus merkityksellisistä markkinoista on vähäinen ja että säädetyistä vastasuoritteista voidaan esillä olevassa tapauksessa luopua.

(131) Komissio olettaa kuitenkin, rakenneuudistussuuntaviivojen 42 kohdan iii) alakohdan mahdollisuutta vastaavasti, että Hessische Staatsweingüter ei saa rakenneuudistusvaiheen aikana (eli marraskuussa 2003 päivitetyn liiketoimintasuunnitelman mukaisesti, vuoteen 2014 asti) mitään muita tukia.

Tuen rajaaminen välttämättömään

(132) Rakenneuudistussuuntaviivojen kohtien 40 ja 41 mukaan tuen määrä ja intensiteetti on rajattava vähimmäismäärään, joka on ehdottomasti välttämätön rakenneuudistuksen toteuttamiseksi. Sen vuoksi tuensaajien on osallistuttava rakenneuudistussuunnitelmaan merkittävällä määrällä omia varojaan, myös myymällä omaisuuseriä, jotka eivät ole välttämättömiä yrityksen elinkelpoisuuden kannalta, tai markkinaehtoisella ulkoisella rahoituksella. Sen muotoista tai niin suurta tukea ei saa myöntää, että yritys saisi liiallisia rahavaroja, joita se voisi käyttää aggressiiviseen ja markkinoita vääristävään toimintaan, joka ei liity rakenneuudistukseen. Tukea ei myöskään saa käyttää sellaisten uusien investointien rahoittamiseen, jotka eivät ole tarpeen elinkelpoisuuden palauttamiseksi. Komissiolle on aina osoitettava, että tuki on suunnattu pelkästään yrityksen elinkelpoisuuden palauttamiseen ja ettei se anna tuensaajalle mahdollisuutta lisätä rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpanon aikana tuotantokapasiteettiaan, paitsi jos se on tarpeen yrityksen elinkelpoisuuden palauttamiseksi eikä vääristä kilpailua.

(133) Rakenneuudistusta valmisteltaessa otettiin huomioon kolme strategista vaihtoehtoa: Eltvillen vanhojen tilojen vaiheittainen restaurointi, uuden viinikellarin rakentaminen Eltvillen alueelle ja uuden viinikellarin rakentaminen Steinbergin tilan vaunuhallin alueelle (johdanto-osan 24–26 kappale). Komissio myöntää, että ainoa strategiavaihtoehto, joka auttaa palauttamaan Hessische Staatsweingüterin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden, oli uuden viinikellarin rakentaminen Steinbergin tilan vaunuhallin alueelle sekä Hessische Staatsweingüterin hallinnon ja vinoteekin siirto Eberbachin luostariin (johdanto-osan 26 kappale). Annettujen tietojen mukaan uusi viinikellari antaa Hessische Staatsweingüterille mahdollisuuden korkealaatuisten punaviinien tuotantoon. Sen vuoksi komissio katsoo, että rakenneuudistussuunnitelmassa suunniteltu tuotantokapasiteetin laajentaminen on välttämätöntä yrityksen elinkelpoisuuden palauttamisen kannalta. Lisäksi se katsoo, että tuki on rajattu rakenneuudistuksen kannalta välttämättömään. GmbH sai perustamisen yhteydessä 1 päivänä tammikuuta 2003 ensimmäisen pääomansiirron, jonka suuruus oli miljoona euroa. Lisäksi sillä oli esitetyn taseen mukaan noin 538 000 euron rahavarat. Liiketoimintasuunnitelman mukaan GmbH saavuttaisi ensimmäisen positiivisen kassavirran vasta tilikautena 2008/2009. Arvioiden mukaan tarvittaisiin lisäksi yhteensä noin 4,3–7,7 miljoonaa euroa kattamaan kassavirtatarpeet GmbH:n ensimmäisinä toimintavuosina. Näin ollen voidaan todeta, ettei yrityksellä ensimmäisestä pääomansiirrosta huolimatta ollut liiallisia rahavaroja, joita se olisi voinut käyttää aggressiiviseen markkinoita vääristävään toimintaan, joka ei liity rakenneuudistukseen.

([17]) *Lähde:* Eurostat.

(134) Uusi viinikellari, jonka kokonaisinvestointikustannukset ovat noin 15 miljoonaa euroa, rahoitetaan osaksi 7,5 miljoonan euron voitto-osuuslainalla. Loput sen rahoituksesta toteutetaan liikepankin lainalla (johdanto osan 49 kappale). Komissio toteaa, että tämä laina muodostaa merkittävän omavastuuosuuden. Näin ollen rakenneuudistussuuntaviivojen kohtien 40 ja 41 vaatimukset täyttyvät.

Koko rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpano

(135) Rakenneuudistussuuntaviivojen kohdan 43 mukaan yrityksen on pantava rakenneuudistussuunnitelma täytäntöön kokonaisuudessaan.

(136) Komission käsityksen mukaan tämä ehto täyttyy. Annettujen tietojen mukaan GmbH ylitti selvästi liikevaihto- ja voittotavoitteensa kahtena ensimmäisenä toimintavuotenaan 2004 ja 2005. GmbH:n perustamisen ja ensimmäisen pääomansiirron jälkeen osavaltio suoritti enää yhden 1,225 miljoonan euron pääomansiirron (johdanto-osan 33 kappale). Uusi viinikellari (arvioidut investointikustannukset yhteensä 15 miljoonaa euroa) rahoitetaan osaksi Hessenin osavaltion voitto-osuuslainalla, jolla on kiinteä vähimmäiskorko (johdanto-osan 40–45 kappale) ja osaksi liikepankin lainalla (johdanto-osan 49 kappale). Hallinto ja vinoteekki siirretään Eberbachin luostarin tiloihin.

Tuen ainutkertaisuuden periaate ("one time, last time")

(137) Rakenneuudistussuuntaviivojen kohdan 48 mukaan rakenneuudistustukea saa myöntää ainoastaan yhden kerran kymmenessä vuodessa (laskettuna rakenneuudistusvaiheen päättymisestä tai rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen keskeyttämisestä), jotta voitaisiin välttää vääristävän tuen myöntäminen yrityksille. Rakenneuudistussuuntaviivojen kohdan 49 mukaan tuen myöntämisestä tuensaajayritykselle seuraavat omistussuhteiden muutokset eivät vaikuta tämän säännön soveltamiseen.

(138) Komission käsityksen mukaan tuen ainutkertaisuuden periaate täyttyy esillä olevassa tapauksessa, koska Hessische Staatsweingüter ei ole saanut pelastamis- tai rakenneuudistustukea kymmenen viime vuoden aikana. Kuten johdanto-osan 109 kappaleessa esitetään, komissio ei ole todennut, että Hessische Staatsweingüteriä olisi pitänyt pitää vaikeuksissa olevana yrityksenä silloin, kun se vielä kuului julkishallinnon alaisuuteen ja (sen jälkeen) toimi osavaltion yrityksenä. Sen sijaan alijäämien ajoittaiset kattamiset aikavälillä 1995–2002 olivat pelkästään yritystukea, joka ei sovellu yhteismarkkinoille (johdanto-osan 111 kappale).

(139) Edellä esitetyn vuoksi komissio katsoo, että Hessenin osavaltion Hessische Staatsweingüterin hyväksi toteuttamat rakenneuudistustoimet ovat vuonna 1999 annettujen, vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenteiden uudistamiseksi tarkoitettua valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen asiaa koskevien säännösten mukaiset ja soveltuvat näin ollen yhteismarkkinoille.

(140) Komissio pahoittelee sitä, että Saksa ei ilmoittanut tuesta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti vaan toteutti sen sääntöjenvastaisesti.

VI **PÄÄTELMÄ**

(141) Komissio toteaa, että Saksa on toteuttanut sääntöjenvastaisia toimia myöntäessään Hessische Staatsweingüterille EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan vastaisesti tukea 541 859 euron edestä jatkuvien alijäämien kattamiseksi. Tämä tuki on hyödyttänyt sekä Betrieb gewerblicher Artia että GmbH:ta. Tapauksen erityispiirteet huomioon ottaen voidaan todeta, että saatua etua voidaan verrata entisestä Landesbetrieb Hessische Staatsweingüteristä siirrettyyn käyttöomaisuuteen.

(142) Lisäksi komissio toteaa, että Hessenin osavaltion GmbH:n hyväksi toteuttamat rakenneuudistustoimet ovat valtiontukea, joka on EY:n perustamissopimuksen mukaista.

ON TEHNYT SEURAAVAN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtiontuki, jonka määrä on yhteensä 541 859 euroa ja jonka Saksa on myöntänyt Hessische Staatsweingüterille aikavälillä 1995–2002 EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti, ei sovellu yhteismarkkinoille.

Valtiontuki, jonka Saksa on myöntänyt Hessische Staatsweingüter GmbH Kloster Eberbachille vuoden 2002 jälkeen rakenneuudistustoimien muodossa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti, soveltuu yhteismarkkinoille.

2 artikla

1. Saksa perii Betrieb gewerblicher Artilta ja Hessische Staatsweingüter GmbH Kloster Eberbachilta takaisin 1 artiklan 1 kohdassa mainitun tuen takaisin oikeassa suhteessa saatuun tukeen nähden.

2. Takaisin perittävä määrä sisältää koron, joka lasketaan tuen maksuajankohdasta tuen tosiasialliseen takaisinmaksuajankohtaan saakka.

3. Korolle lasketaan korkoa komission asetuksen (EY) N:o 794/2004 ([18]) V luvun säännösten mukaisesti.

3 artikla

1. Edellä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuki peritään takaisin välittömästi ja tosiasiallisesti.

2. Saksan on varmistettava, että tämä päätös pannaan täytäntöön neljän kuukauden kuluessa sen tiedoksiantamisesta.

4 artikla

1. Saksan on toimitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta seuraavat tiedot:

— kultakin tuensaajalta takaisin perittävä kokonaismäärä (tuki ja siitä perittävä korko),

— tarkka kuvaus toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi,

— asiakirjat, jotka osoittavat, että tuensaaja on määrätty maksamaan tuki takaisin.

2. Saksan on ilmoitettava komissiolle tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi toteutettavien kansallisten toimenpiteiden edistymisestä, kunnes 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuen takaisinperintä on saatettu päätökseen. Sen on komission pyynnöstä toimitettava välittömästi tiedot toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi. Sen on myös annettava yksityiskohtaiset tiedot tuensaajien jo takaisin maksamista tukimääristä ja koroista.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle

Tehty Brysselissä 20 päivänä toukokuuta 2008.

Komission puolesta

Mariann FISCHER BOEL

Komission jäsen

([18]) EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1.